

94. Rézpénzből "ezüstpénz"

Veszélyességi szint : CSL2

Javasolt kísérleti forma: tanulói kísérlet

Tanulói szint: középhaladó

Fogalmak, jelenségek: redoxireakció, cementálás

Gondolkodási képességek:

Anyagcsoportok: [átmeneti fémek és vegyületeik](#)

Leírása:

Alkímia fémekkel.

Anyagok: higany(II)-nitrát oldat, desztillált víz, 2 db ötforintos érme.

Eszközök: dörzspapír, főzőpohár, csipesz, papírsebkendő.

A kísérlet végrehajtása: Készítsünk telített higany(II)-nitrát oldat-oldatot, helyezük bele a dörzspapírral megtisztított érmék egyikét (a másikat összehasonlítás céljából hagyjuk változatlanul). Néhány perc után az érmét csipesszel vegyük ki, itassuk le és papírsebkendővel dörzsöljük át.

Tapasztalat: Az érme felületén rövid idő után szürkés bevonat képződik, papírsebkendővel átdörzsölve csillogó "ezüstpénzt" kapunk. Ez a bevonat néhány nap után eltűnik és ismét az érme eredeti színe látható. Ezt a folyamatot melegítéssel gyorsíthatjuk, de ezt csak fülke alatt végezhetjük.

Magyarázat: A Cu/Cu^{2+} rendszer standardpotenciálja $+0,337\text{ V}$, a Hg/Hg^{2+} rendszeré $+0,85\text{ V}$, így a réz képes a higany(II)-ionokat elemi higannyá redukálni: $\text{Cu} + \text{Hg}^{2+} = \text{Cu}^{2+} + \text{Hg}$. A higanyról köztudott, hogy könnyen képez fémekkel amalgámokat, ebben az esetben is ezt látjuk: a kiváló higany a réztartalmú érme felületén egy csillogó amalgámot képez, ami a dörzsölés hatására tűnik elő.

Biztonsági tudnivalók és hulladékkezelés: A higanyvegyületek mérgezőek. A visszamaradó oldatot további kísérletekhez felhasználhatjuk ill. később a veszélyes fémsó-hulladékok között gyűjtsük. A higannyal bevont érmét hagyjuk jól szellőző helyen, amíg a higanybevonat el nem szublimál.

Források: Rózsahegyi, M.; Wajand, J. Látványos kémiai kísérletek. Mozaik Oktatási Stúdió: Szeged, 1999, 102-103. o.